

Gradili smo partnersko sodelovanje s starši: primeri dobre prakse

Tatjana Ažman

Šola za ravnatelje

Vesna Žerjal

Center za korekcijo sluha in govora Portorož

Ana Strmčnik

Center za korekcijo sluha in govora Portorož

Mateja Kočar Močnik

Osnovna šola Slavka Gruma, Zagorje ob Savi

Martina Kenda

Osnovna šola Simona Kosa Podbrdo

Lucija Markelj Jensko

Osnovna šola dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica

Nevenka Sedovšek

Osnovna šola Mežica

Danica Novotnik

Osnovna šola Mežica

Andrej Prah

Osnovna šola Šmihel, Novo mesto

Jerneja Tolar

Osnovna šola Ivana Groharja Škofja Loka

Romana Suholežnik

Vrtec Mavrica Vojnik

Cecilija Šutar

Osnovna šola Frana Metelka Škocjan

Maja Kovačević

Vrtec Najdihojca Ljubljana

Sodelovanje šol in vrtcev s starši je v praksi vedno aktualno in prinaša vedno nove izzive. Za medsebojni partnerski odnos si je namreč treba nenehno prizadevati, ga spoznavati in izboljševati. V članku bomo navedli razloge za sodelovanje med šolo, vrtcem in starši, pojasnili, kako razumemo partnersko sodelovanje, in opredelili temeljna načela, ki vodijo k vzpostavljanju partnerskega sodelovanja. Predstavili bomo

deset primerov dobre prakse, ki so nastali kot rezultat izboljševanja prakse na področju sodelovanja s starši ali pa so že bili del vsakdanje prakse v zavodih in so jih strokovni delavci predstavili v procesu izmenjave izkušenj.

Ključne besede: šola, vrtec, sodelovanje s starši

Uvod

Najbrž nihče ne dvomi, da sodelovanje med šolo oz. vrtcem in starši prinaša koristi vsem vključenim. Kakšne in koliko, predvsem pa, kako partnersko sodelovanje graditi, so tri vprašanja, na katera iščejo odgovore v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah ter dijaških domovih, vključenih v program Mreže – sodelovanje s starši. Od leta 2008 jih je bilo v program skupaj vključenih štiriinpetdeset. V članku podrobneje predstavljamo ugotovitve in primere, ki so v šolskem letu 2012/2013 nastali v desetih zavodih. Ko so sodelujoči enoznačno opredelili, kaj je partnersko sodelovanje, so se lotili iskanja odgovorov na ključno vprašanje, in sicer kako ga izboljšati. Pri tem so jih vodili tudi primeri dobre prakse na področju sodelovanja med zavodi in starši, ki so jih v procesu medsebojnega učenja med letom predstavile strokovne delavke. Nekateri so nastali kot primer izboljšave, drugi so iz vsakdanje prakse zavodov. Zanimivi primeri so bili vsem v navdih in pomoč. Z željo, da bi bili tudi drugim, jih predstavljamo v drugem delu članka.

Zakaj sodelovati s starši

Da otrokom in učencem dobro sodelovanje med vrtcem oz. šolo in starši koristi, nam povedo vsakdanje izkušnje, raziskovalci pa so razloge pojasnili še natančneje. Ugotovili so, da učenec, kadar je sodelovanje med šolo in starši dobro, razvije višja pričakovanja, si zastavlja zahtevnejše cilje in izbira zahtevnejše programe oz. predmete. Za učenje je bolj motiviran in ker bolj redno obiskuje pouk in je pri njem bolj pozoren, dosega boljše ocene in boljši končni učni uspeh. Ob tem razvije višjo samozavest in ima boljše samopodobo, kar se kaže tudi v tem, da je bolj odgovoren in bolj discipliniran pri izpolnjevanju učnih obveznosti (npr. bolj redno dela domače naloge). Pozitiven odnos staršev do šole otroke spodbuja, da se pogosteje vključujejo v šolske interesne dejavnosti in pogosteje sprejemajo odgovornosti v oddelku, šoli in lokalnem okolju. Na dolgi rok se tudi pokaže, da učenci dosežejo višjo stopnjo izobrazbe (Henderson in Berla 2003 v Kalin 2009, 89).

Koliko se prednosti tovrstnega sodelovanja zavedajo naši uči-

telji in starši osnovnošolskih in srednješolskih otrok, so slovenski strokovnjaki raziskali leta 2009 (Kalin idr. 2009). Ugotovili so, da so stališča staršev in učiteljev do sodelovanja večinoma pozitivna. Skorajda vsi starši in učitelji so namreč povedali, da je sodelovanje potrebno in koristno (92 % staršev in 99 % učiteljev). Oboji so med glavnimi razlogi za sodelovanje navedli dober odnos med učiteljem in otrokom, dobro počutje otroka med sošolci in učitelji ter otrokov učni uspeh (Kalin idr. 2009). Kaže torej, da se večina učiteljev in staršev zaveda pomena in namena dobrega sodelovanja. Podobno velja tudi za predšolsko obdobje. Vzgojiteljice so povedale, da po njihovem prepričanju sodelovanje vrtca s starši povečuje občutek varnosti pri otrocih, izboljšuje otrokovo samospoštovanje, povečuje njegova pričakovanja, razvija pozitiven odnos otroka do vrtca, otroci odrasle bolje sprejemajo in jih spoštujejo kot avtoritete (Zemljarič idr. 2003).

Dvoma o tem, da si je treba v šolah in vrtcih prizadevati za dobro sodelovanje s starši, saj sta za otrokovo učenje, učni uspeh in osebni razvoj pristojni in odgovorni obe strani, dom in šola oz. vrtec, potemtakem ni. Zakaj torej prihaja do težav pri sodelovanju in zakaj se vrtci in šole že vrsto let z veseljem vključujejo v dopolnilno izobraževanje Šole za ravnatelje na področju sodelovanja s starši? Skupaj z udeleženci smo ugotovili, da ni zadreg pri odgovorih na vprašanje, *zakaj* sodelovati, nastanejo pa pri razumevanju, *kakšno* je dobro oz. partnersko sodelovanje, in pri iskanju najustrežnejših odgovorov na vprašanje, *kako* ga graditi in vzdrževati.

Kakšno je partnersko sodelovanje in kako ga graditi

Zaradi zadreg pri enoznačni opredelitvi dobrega odnosa, povezani s starejšo paradigmo, naj starši podpirajo delo šole, vanj pa naj se ne vtikajo oz. naj celo ostajajo zunaj šole, se je v luči nove paradigme, glede na katero si kaže prizadevati za enakovredno in aktivno sodelovanje med družino ter šolo oz. vrtcem, razumevanje sodelovanja iz dobrega prelevilo v partnersko sodelovanje. Partnerski odnos pomeni, da so starši enakopravni in soodgovorni sodelavci šole oz. vrtca pri vseh vprašanih življenja in dela zavoda (Barle 2009, Kalin 2009). Staršem priznava, da so predvsem oni odgovorni za otrokovo zdravje, izobraževanje in osebni razvoj, temeljna obveznost šole ali vrtca pa je, da jim pri tem pomaga z obveščanjem o otrokovem napredku in z nenehnim zagotavljanjem informacij o programu (Resman 2009). Vloga šole in vrtca je še, da starše izobražuje in jim pri opravljanju starševske vloge sve-

tuje. Tega si želijo tudi starši. Želijo si še, da bi učitelji pri svojem delu ravnali profesionalno, da bi vse učence in starše obravnavali enako in jih sprejeli kot enakovredne sogovornike (Kalin idr. 2009). Poraja se vprašanje, koliko sta današnja šola oz. vrtec pripravljena sprejeti starše kot partnerje v vzgojno-izobraževalnem procesu in kako naj to naredita.

Podatki iz raziskave (Kalin idr. 2009) kažejo, da sodelovanje med vzgojno-izobraževalnimi zavodi in starši ni vedno partnersko. Tretjina staršev in učiteljev je opozorila na potrebo po izboljšanju roditeljskih sestankov, enak delež bi okrepil vključevanje staršev v pouk, četrtnina pa jih meni, da je treba izboljšati govorilne ure. Vanje bi bilo treba vključiti tudi učence (Topolovec 2007, 46). Precej več staršev (41 %) kot učiteljev (14 %) meni, da bi morali starši dejavno sooblikovati šolski režim, polovica staršev in tretjina učiteljev pa je prepričanih, da je treba starše vključiti v oblikovanje režima šole (Kalin idr. 2009). V načrtovanje novih ali drugače izvedenih oblik in načinov sodelovanja s starši je treba vključiti tudi starše in otroke. Starši npr. predlagajo, da bi se morali z učitelji bolje spoznati, se več pogovarjati, k čemur bi pripomogla raznolikost ponudbe na neformalnih srečanjih. Glede govorilnih ur predlagajo več terminov, prilagajanje terminov posameznikom, naročanje na pogovor in celovit pogovor o učencu – ne le o ocenah. Želijo si, da bi se jim na roditeljskem sestanku predstavili vsi učitelji in da bi med šolskim letom težave reševali skupaj in sproti. Opozarjajo tudi na ustrezen pretok informacij – bile naj bi pravočasne in redne, tako pisne kot ustne (Kalin idr. 2009).

Strokovni delavci iz programa Mreže so povedali, da je raznoliko razumevanje partnerstva pri vsakem posameznem deležniku, pa tudi med strokovnimi delavci in starši zanje izziv. Bistvenega pomena je zato vzpostaviti odprto komunikacijo med vsemi deležniki in se o pričakovanih, potrebah in željah v zvezi z vsebinami in načini sodelovanja dogovarjati v vsakem zavodu, vedno znova. Spreminjajo se namreč časi, paradigme, starši in otroci, pa tudi strokovni delavci. Vrtci so se zato lotili izboljševanja komunikacije in odnosov med vodstvom in zaposlenimi, med strokovnimi delavci samimi ter med strokovnimi delavci in starši. Poenotili so pripravo na poglobljene pogovore s starši, njihov namen pri tem je bil osvetliti vsa področja otrokovega razvoja (ne le higijene in prehrane), zasnovali so smernice, kako bodo starše spodbudili, da bodo bolj odgovorno poskrbeli za zdravstveno varnost svojih in drugih otrok. Šole so razvijale strategije, s katerimi bi dosegle, da bi na roditeljske sestanke in govorilne ure prihajalo več staršev,

s katerimi doslej niso vzpostavili stika, in strategije, s katerimi so starše spodbudile k aktivnejšemu sodelovanju s šolo. Načrtovale so bolj dejavne oblike sestankov s starši. Izboljševale so komunikacijo s starši ter krepile usposobljenost strokovnih delavcev za postavljanje meja in uspešno reševanje težav z otroki. Cilj ene od njih je bi spoznavati pričakovanja staršev in pomoč staršem pri oblikovanju realnih pričakovanj glede otrok s posebnimi potrebami. Otroci in učenci so z risbami in zapisi učiteljem in vzgojiteljem, vključenim v program Mreže, sporočili, da si želijo tesnega sodelovanja med vrtcem in šolo tja do šestega razreda osnovne šole, nato pa manj, saj bi radi sčasoma sami prevzeli vedno več odgovornosti za lastno učenje in razvoj. Tudi otroci v vrtcih so odraslim preko risb sporočili, da so zelo veseli, če so starši z njimi v vrtcu, kjer skupaj kaj počnejo. Vrtci so tako dobili potrditev, naj še naprej organizirajo pestre oblike neformalnih srečanj s starši. Šole so med letom izpeljale aktivni roditeljski sestanek, izvedle delavnico s starši, prilagodile termin dneva odprtih vrat (sobota), starše so začele obveščati preko e-pisem in razvile novo obliko sodelovanja – klepet ob čaju. Na nekaterih šolah so učence povabili h govorilnim uram s starši.

Odgovor na vprašanje, kako izboljšati sodelovanje s starši, so zavodi, vključeni v program Mreže, razvijali z osvetlitvijo raznolikih pričakovanj vseh vključenih deležnikov, z opredelitvijo partnerskega sodelovanja in skupnih načel ter z analizo sodelovanja med družino in šolo oz. vrtcem v svojem zavodu. Z leti se je vedno znova pokazalo, da so pričakovanja in gledišča vseh, ki si delijo naloge in odgovornosti za otrokovo učenje in razvoj v šolah in vrtcih, zelo raznolika, hkrati pa nejasna, saj vključeni deležniki drug drugemu o njih pogosto ne sporočajo sistematično in načrtno. Zato že na prvem srečanju različne deležnike (država, šole/vrtci, strokovni delavci, starši in otroci) seznanimo z raznolikimi pričakovanji, jih ozaveščamo in soočamo, nato pa razpravljamo o skupnih izhodiščih. Člane razvojnih timov v zavodih usmerjamo v razmislek in razprave o poenotenju skupnih izhodišč v njihovih zavodih, zato se poglobimo v temeljna načela, ki so značilna za dobro sodelovanje. O načelih vsak zavod razpravlja na svoj način in jih v svoje delo vključi v skladu s specifičnimi potrebami in značilnostmi vseh deležnikov. Pri tem se nasloni na svojo vizijo, vzgojni načrt, razvojni in letni delovni načrt, načrte oddelčnih skupnosti ter druge začrtane smernice. Ko so zavodi v nadaljevanju programa opravili analizo stanja, na podlagi katere so opredelili, kaj bodo na področju sodelovanja s starši izboljševali, se je pokazalo, da se pri

odločitvi, kako sodelovanje s starši okrepiti ali izboljšati, najpogosteje naslonijo na eno ali več načel, ki so: medsebojno spoštovanje, aktivno sodelovanje, upoštevanje in spoštovanje osebnosti staršev, upoštevanje individualnosti staršev, upoštevanje interesov in potreb staršev, enotnost delovanja in dejavno vključevanje staršev (Kalin 2003, 139). Načela bomo podrobneje pojasnili, ker smo jih v nadaljevanju povezali s primeri dobre prakse.

1. *Medsebojno spoštovanje* pomeni, da se med starši in učitelji ali vzgojitelji vzpostavi zaupanje, spoštovanje zasebnosti družin in učiteljev, empatičnost in pristnost. Učitelje naj bi starši res zanimali, zmogli naj bi se postavljati v njihov položaj, bili naj bi občutljivi za razpoloženje in občutke staršev in pripravljeni ponuditi pomoč.
2. *Sodelovanje* pomeni, da si obe strani načrtno prizadevata za sodelovanje, komuniciranje, učinkovito časovno načrtovanje, smisel in koristnost.
3. *K upoštevanju in spoštovanju osebnosti staršev* sodi poznavanje staršev in upoštevanje njihovih osebnostnih in družinskih značilnosti, prav tako pa bi morali starši upoštevati učiteljevo ali vzgojiteljevo osebnost in njegove značilnosti.
4. *Upoštevanje individualnosti staršev* pomeni poznati družine, vsakega od staršev, otroka, sposobnosti, temperament in interese, znati se postaviti v čevlje drugega, deloma pa gre za pričakovanje, da bodo tudi starši upoštevali različnost učiteljev in se znali postaviti v njihov položaj.
5. *Upoštevanje interesov in potreb staršev* pomeni, da učitelj/vzgojitelj vsebine in oblike dela prilagaja staršem. Prav tako pa pričakujemo, da bodo starši skušali razumeti interese in potrebe učiteljev glede dela z njihovimi otroki, še posebno takrat, kadar se interesi in potrebe razlikujejo.
6. *Enotnost delovanja* pomeni zavedanje, da so učitelji/vzgojitelji in šola/vrtec v skrbi za otroka partnerji in si prizadevajo za skupne cilje v njegovo dobro.
7. *Dejavno vključevanje staršev* pomeni skrb za ustrezno pravico in organizacijo ter oblikovanje pogojev, ki vsem vpletenim omogočajo izražanje stališč.

Primeri dobre prakse

Šole in vrtci imajo bogate izkušnje, kako sodelovati s starši. Primeri so nastali v enkratnem kontekstu vsakega od zavodov, zato

jih ni moč uporabiti kot recept za uspešno sodelovanje, spodbudijo pa lahko razmislek in snovanje novih zamisli. Predstavili bomo deset primerov.

1. Pestre oblike sodelovanja s starši
2. Neformalna srečanja s starši
3. Kulturna prireditev za starše – nastop učiteljev
4. Kako smo na pogovorno uro in dan odprtih vrat privabili več staršev
5. Aktivni roditeljski sestanek, posvečen vzgojnim težavam
6. Misel meseca
7. Delavnica učiteljev in predstavnikov sveta staršev
8. Priprava na poglobljen pogovor vzgojiteljice s starši
9. Maskota vrtca: naš Radovednež
10. Prireditev Šport in špas

Pestre oblike sodelovanja s starši

(Center za korekcijo sluha in govora Portorož)

V centru si prizadevamo za sproščene stike s starši. Vzpostaviti si želimo pozitiven odnos in pridobiti zaupanje. Starše upoštevamo kot enakovredne člane, saj ima družina ključno vlogo pri vzgoji, varstvu in izobraževanju otrok. Sestavili smo tim strokovnih delavcev in staršev, ki skupaj načrtuje, vrednoti napredek otrok in se izobražuje. Z leti smo zasnovali pestre oblike sodelovanja s starši. Nekatere so stalne, druge smo razvili na novo, kot na primer to, da starši poučujejo strokovne delavce. Neka mati se je skupaj z vzgojiteljico vključila v izobraževanje po metodi Son-Rise, ki pomaga otroku z motnjami avtističnega spektra. Šola in družina sta zaradi tega z otrokom delali bolj usklajeno. Izobraževali pa smo tudi druge starše. Mati je metodo Son-Rise predstavila drugim staršem v oddelku. Poleg tega se strokovni delavci in starši izobražujemo skupaj, gremo skupaj na izlet, skupaj delamo. Dobrodošlo pa je tudi donatorstvo staršev (preglednica 1).

Preglednica oblik sodelovanja pokaže, da gre za načrtno delo na področju sodelovanja med šolo in starši in da ima šola jasno sliko o sodelovanju, kar ji omogoča, da deluje precej enotno. Raznolike oblike sodelovanja upoštevajo individualnost vsakega od staršev, njihove interese in potrebe. Osredotočenost na vzpostavljanje zaupanja in prepričanje, da so starši šoli enakovredni sogovorniki, omogoča njihovo dejavno vključevanje v življenje in delo šole ter

PREGLEDNICA 1 Oblike sodelovanja s starši

Oblike	Primeri
Stalne oblike dela	Roditeljski sestanki s predavanjem Predstavitev in evalvacije individualiziranih programov Vsakodnevna izmenjava informacij Pisanje dnevnika o dnevnem dogajanju SMS-sporočila in elektronska pošta (obravnavane zgodnice) Sestanki po potrebi
Medsebojno poučevanje	Opis počutja Navodila za uporabo črpalke za sladkorne bolnike Merjenje sladkorja in merjenje OH Predstavitev programa Son-Rise Prehranjevanje s presno hrano Premikanje vratnih vretenc (atlas)
Skupna izobraževanja	Predavanja o avtizmu (starši in defektolog) Konference Skupno izobraževanje (metoda DIR-Floortime, senzorna integracija, program Earlybird, posebnosti odraščanja oseb z avtizmom, delavnice za metodo Son-Rise, predavanja v Trstu ...)
Skupni izleti	Ogled Centra za avtizem na Reki Ogled Centra za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Vipava Ogled Centra za usposabljanje Elvira Vatovec Strunjan
Skupne delavnice in druženje	Obiranje oljk Novoletne delavnice (peka piškotov, naravni sokovi, izdelava naravnih mazil) Pikniki Dan družin
Donatorstvo	Starši in drugi ljudje dobre volje so nam pomagali pridobiti prenosni računalnik, fotoaparati, videokamera, klimatsko napravo (senzorne težave otrok), interaktivno tablo

celo skupno učenje s strokovnimi delavci. Strokovni delavci pa sodelovanje gradijo na zaupanju, skupnem učenju in pozitivnem odnosu. Predstavljeni primer temelji na vseh sedmih načelih, ki gradijo partnersko sodelovanje s starši (Kalin 2003).

Neformalna srečanja s starši

(Osnovna šola dr. Slavka Gruma Zagorje ob Savi)

Na naši šoli izvajamo posebni program vzgoje in izobraževanja ter program z nižjim izobrazbenim standardom. Že več let ugotavljamo, da je za celosten razvoj naših učencev zelo pomembno sodelovanje s starši. Glede na to, da so običajna formalna srečanja s starši pogosto manj obiskana, smo zasnovali izvirne načine, s katerimi smo okrepili stike z njimi.

Trikrat letno organiziramo srečanja s starši, posvečena vnaprej izbrani temi. Doslej smo na primer pripravili *slovenski večer*. Tako

smo poimenovali dogodek, na katerem so sodelovali vsi učenci in učitelji naše šole in v narodnih nošah predstavili plese po pokrajinah. Ker radi plešemo, smo izvedli še *dunajski večer* – plesno delavnico s plesnim učiteljem, na katerem so se starši učili plesati dunajski valček, učenci in učitelji pa smo zanje pripravili pogostitev – dunajske zrezke, kruhke in zelenjavo. Starše smo povabili na *predstavitev poklicev*. Učenci in učitelji vsako leto uprizorimo *gledališko predstavo* za starše, stare starše, sorodnike in prijatelje, pred novim letom pa pripravimo *božične delavnice*, na katerih pod vodstvom cvetličarja skupaj izdelujemo novoletne okraske. V letošnjem šolskem letu smo starše povabili na *večer v knjižnici*, ki so ga sestavljali pripovedovanje pravljice, likovne dejavnosti in kviz v knjižnici za otroke. Starše smo povabili še na klepet ob čaju in piškotih, pogovarjali pa smo se o odgovornosti do otroka, o tem, kaj si otroci želijo ter katere dejavnosti bi jih v prihodnje še zanimale. Da bi povečali zaupanje v naše delo, smo na *vzorni nastop učiteljev* – ti so sicer praviloma namenjeni sodelavcem –, povabili tudi starše naših učencev. Tako so dobili priložnost, da si ogledajo, kako poteka pouk in kako njihov otrok deluje v razredu. Pogosto namreč prihaja do razlik med pričakovani staršev do otrok (premajhna) in dejanskimi sposobnostmi otrok (navadno so večje od pričakovanih). Starši so bili s prikazanim zadovoljni, zato bomo s to obliko sodelovanja nadaljevali v naslednjem šolskem letu.

Pri organizaciji neformalnih srečanj sodelujemo vsi delavci šole. Vodje delavnic se menjajo, občasno pa nam pomagajo zunanji sodelavci (cvetličar, plesni učitelj). Naloge posameznih učiteljev na srečanju določimo glede na interese. Ključnega pomena se nam zdi vključevanje staršev v izvedbo delavnic. Menimo, da so prednosti neformalnih srečanj večplastne. Otroci oz. učenci se družijo z vrstniki in razvijajo socialne spretnosti, starši si izmenjujejo izkušnje, se družijo in zabavajo, pogosto spoznajo težave drugih staršev in pomagajo drug drugemu ter se povezujejo tudi v zasebnem življenju. Starši so bili z izvedbo srečanj zadovoljni, saj smo dobili same pozitivne pripombe. Prispevali so predloge, ki jih bomo poskušali pri izvedbi podobnih delavnic v prihodnje upoštevati. Učitelji na tovrstnih srečanjih bolje spoznamo starše, njihove potrebe, mnenja, stališča in odnos do otroka. Dosegli smo večjo odzivnost staršev, njihovo aktivno sodelovanje, odnos med učitelji in starši je bil sproščen, vzpostavljanje vezi z njimi je postalo boljše, pogostejša je bila izmenjava informacij med nami.

Predstavili smo izkušnjo z neformalnimi srečanji s starši, saj tovrstna srečanja krepijo morda najpomembnejši dejavnik partner-

skega sodelovanja, zaupanje med vsemi deležniki. Pomembno je, da imajo srečanja jasen namen in so dobro organizirana, starši pa čim bolj dejavno vključeni (da niso samo poslušalci) (Marinšek 2003). Spoznavanje pričakovanih staršev, upoštevanje njihovih interesov, njihovo dejavno vključevanje, prilagajanje načinov srečavanj, spremljanje prednosti posameznih dejavnosti itd. so značilnosti, ki tudi v tem primeru izhajajo iz vseh temeljnih načel vzpostavljanja partnerskega odnosa (Kalin 2003).

Kulturna prireditev za starše – nastop učiteljev (Osnovna šola Simona Kosa Podbrdo)

Naša šola je kulturno središče našega malega kraja. Vsako leto organiziramo javno prireditev ob dnevu spomina na rodoljuba Simona Kosa, po katerem se šola imenuje, pa tudi druge prireditve, s katerimi praznujemo novo leto, dan samostojnosti, slovenski kulturni praznik, materinski dan, konec šolskega leta in dan državnosti. Na njih običajno nastopajo učenci in povabljeni gosti, ki prireditev popestrijo. Kulturne prireditve so pestre in kakovostne, tako da pritegnejo tudi obiskovalce, ki v šoli nimajo svojih otrok. Naši starši v šolo prihajajo, vendar so v komunikaciji z učitelji tihi in neaktivni. Ugotovili smo, da moramo, če bi radi starše pritegnili k aktivnejšemu sodelovanju v dejavnostih šole, najprej učitelji sami narediti korak iz svoje ustaljene prakse in se preskusiti v vlogah, ki so nam manj domače in v katerih nismo tako suvereni kot v učilnici. Ko se bomo sami spopadli s tremo in negotovostjo, se bomo morda znali bolje vživeti v počutje staršev in učencev v podobnih okoliščinah.

S sodelavko sva se odločili, da bova v okviru izboljšave ob slovenskem kulturnem prazniku pripravili recital slovenskih pesmi za učence in njihove starše; na njem naj bi nastopili vsi učitelji in vzgojitelji s pesmijo po svojem izboru. Zamisel je učiteljski in vzgojiteljski zbor sprejel pričakovano – nekateri brez težav, drugi z grozo. Eno od sodelavk je skrbelo, da bodo starši menili, da se učitelji pred njimi postavljamo. Ker smo majhen kolektiv in vajeni pomagati drug drugemu, pa sodelovanja ni nihče odklonil. Učiteljica, ki igrata klavir, sta si izbrala klavirsko točko. Učitelj športne vzgoje je bil pripravljen nastopiti v paru in skupaj z učenko povezovati prireditev. Bolj zadržani sodelavci so si za nastop izbrali kratke pesmi, drugi so priložnost izkoristili in vsem pokazali svoje skrite talente. Učitelji smo na generalki nastopili za učence, zvečer pa še za starše in druge krajanke. Nastop je lepo uspel in na

koncu smo bili učitelji vznemirjeni sami nad seboj, veselo smo hvalili drug drugega in se trepljali po ramenih. Pohvale so prišle tudi od obiskovalcev. Po elektronski pošti sta nam za dober nastop čestitala predsednik krajevne skupnosti in predsednik sveta staršev. Učitelji so kasneje povedali, da so bili tudi odzivi učencev, ko so se pogovarjali z njimi pri pouku, zelo pozitivni. Nenavadno se jim je zdelo, da učitelje vidijo v novi vlogi. Učenci višjih razredov so pesmi pozorno poslušali, poglobili so se v vsebino in povedali svoja mnenja, kar nas je pozitivno presenetilo. Učitelji smo ravnateljici oddali refleksijo o svojem nastopu in ga tako ovrednotili. V prihodnje bomo podobne prireditve zagotovo še organizirali, k sodelovanju bomo povabili tudi starše. Seveda bo treba to narediti rahločutno in povabiti le tiste, ki si nastopanja želijo.

Predstavljena izkušnja sporoča, kako pomemben je kontekst, v katerem se šola odloča za izvedbo dejavnosti, namenjene staršem. Majhen kraj, pomanjkanje prireditev, zadržani starši in ustvarjalni učitelji so preplet dejavnikov, ki so jih upoštevali učitelji pri pripravi opisane kulturne prireditve, zasnovane z namenom, da bi pri starših zbudili zaupanje in jih spodbudili k bolj dejavni vključenosti v delo šole. V ospredju je bila skrb za odprto in sproščeno vzdušje.

Kako smo na pogovorno uro in dan odprtih vrat privabili več staršev (Osnovna šola dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica)

Na naši šoli smo dlje časa opazali, da je obisk staršev slabši, kot smo si želeli, zato smo med njimi izvedli anketo, s katero smo raziskali, zakaj je tako. Naš namen je bil povečati obisk staršev na pogovornih urah, roditeljskih sestankih in na dnevu odprtih vrat. Na pogovorne ure učiteljev s starši smo zato aprila prvič povabili tudi učence. Ti so vabilo napisali sami, vsak na svoj način. Starše smo terminsko naročali. Prostore smo primerno pripravili (postavitev stolov v krog). Posledica je bila, da je bil obisk staršev tokrat tudi na predmetni stopnji velik. Starši so pogovorne ure, ki so se jih udeležili skupaj z otrokom, pohvalili, odzivi učencev pa so bili različni. Nekateri so imeli sprva neprijeten občutek, bilo jih je strah, kako bo pogovor sploh potekal, drugi so na pogovorno uro prišli neobremenjeni, sproščeni. Številni od njih so poudarili, da so se počutili »pomembne«, ker je beseda tekla o njih in z njimi. Veseli so bili pohval in spodbud učiteljev. Mnenja učiteljev o pogovornih urah so bila pozitivna. Povedali so npr. naslednje:

- »Tak način govornih ur je bolj učinkovit za odpravljanje učno-vzgojnih težav in nesporazumov.«
- »Skupno lahko poiščemo rešitve za to, kako bi odpravili težave.«
- »Zaradi navzočnosti na pogovorni uri dobi učenec možnost razložiti svoje videnje.«

Dan odprtih vrat smo za vse oddelke načrtovali na delovno soboto, ko si starši lahko vzamejo dela prost dopoldan. Na srečanje smo jih povabili s prisrčnim vabilom. Ta dan je pouk potekal štiri šolske ure, starši pa so bili lahko navzoči ves čas. Obisk je bil velik, predvsem na razredni stopnji, na predmetni je bil manjši. Povratne informacije smo od nekaterih staršev dobili že ob koncu dneva, od drugih pa na naslednjih govornih urah. Evalvacija je pokazala pozitivne rezultate. Starši so spoznali pestrost pouka in ga pohvalili. Seznanili so se z različnimi metodami dela. Med odmori so lahko v »kotičkih za starše« izmenjali mnenja. Učenci so bili pri pouku bolj dejavni, pouku so sledili in pokazali zanimanje. Bili so zadovoljni in ponosni.

Naslednje šolsko leto bomo izboljšave nadaljevali v več smereh: termin *govorna ura* bomo spremenili v *pogovorna ura*; v letni delovni načrt bomo vključili eno pogovorno uro (otrok, starši in učitelj); vanj bomo vključili sobotni dan odprtih vrat, načrtujemo pa tudi bolj zanimive roditeljske sestanke.

Opisani primer kaže, kako pomembno je prisluhniti otrokom in staršem, jih povprašati, kaj potrebujejo in kaj si želijo, ter njihove potrebe in želje upoštevati, zato da bi čim bolj učinkovito dosegli načrtane cilje. Izpostavimo lahko načelo spoštovanja ter upoštevanja potreb in interesov staršev, kar pri starših zbuja zaupanje in razvija medsebojno spoštovanje. Pomemben je še enoten pristop šole k sodelovanju s starši in skrb za kakovost oz. sprotno ovrednotenje dejavnosti.

Aktivni roditeljski sestanek, posvečen vzgojnim težavam (Osnovna šola Mežica)

Predstavili bova potek aktivnega roditeljskega sestanka za starše učencev tretjega razreda. Sestanek sva sami pripravili, izvedli in ovrednotili. Priprava na sestanek:

Učiteljici sva zasnovali sestanek. Določili sva namen, opredelili vsebino in organizacijo ter oblikovali vabilo. Starši so vabilo prejeli skupaj z dnevnim redom.

Izvedba sestanka:

V uvodu sva starše obvestili o delu učencev v drugem triletnju ter o postopku evidentiranja in identifikacije nadarjenih učencev. Spomnili sva jih na težave pri vzgoji otrok, ki so jih izpostavili v anketi. Sledil je pogovor s starši, ki so bili razvrščeni v skupine. V vsaki od njih so se dogovorili, katera je tista težava, v zvezi s katero bi si želeli dobiti odgovor ali bi se radi o njej pogovarjali. Težave so v obliki vprašanj zapisali na listke. Ko so vsi končali, so skupine listke zamenjale. V vsaki skupini so se pogovarjali o določeni težavi, starši so si izmenjali izkušnje in poskušali najti rešitev. Sledilo je frontalno poročanje skupin o poteku pogovora, počutju in rešitvah. Starši so menili, da enotnega recepta za rešitev težav ni, da pa je najboljši način za njihovo reševanje pogovor. Poudarili so, da morajo biti otrokom vzor. Strinjali so se, da je pri vzgoji najpomembnejše, da vztrajajo pri tem, kar rečejo, oziroma da izpolnijo, kar obljubijo. Najpomembnejša je torej doslednost. Prav tako se zavedajo, da je to, sploh v današnjem hitrem tempu življenja, največja in najzahtevnejša naloga, pri kateri pogosto odpovedo. Preden so starši odšli domov, sva jih prosili, naj na mizi pri vratih poiščejo simbol, ki najbolje ponazarja njihovo počutje na sestanku, ter ga prilepijo na vrata. Pri pregledu simbolov, ki so jih izbrali, sva ugotovili, da sta se samo dva od njih odločila za smeška z nevtralnim izrazom, vsi drugi so izbrali smeška z nasmejanim izrazom. Tak način dela je bil učiteljicama, ki sva se odločili zanj, všeč, zelo zadovoljni pa so bili tudi starši. Povedali so, da jim je čas zelo hitro minil. Veseli so bili, ker so spoznali, da imajo tudi drugi starši podobne težave kot oni, in všeč jim je bilo, da so si lahko izmenjali izkušnje.

Predstavljeni primer kaže, kako je moč starše v šoli izobraževati za starševstvo. Gradi na dejavnem učenju staršev, na njihovem vključevanju v razmislek o težavah pri vzgoji, na spoštovanju njihovih izkušenj in znanja ter pokaže, kako je moč soustvarjati dober odnos in priložnosti za skupno učenje (Marinšek 2003).

Misel meseca (Osnovna šola Šmihel Novo mesto)

Od ideje ... V želji, da bi izboljšali komunikacijo s starši in ozave-stili, kako pomembno je naše sodelovanje, smo zasnovali projekt »Misel, izrek, zgodba meseca.« Hoteli smo opozoriti na eno izmed

vrednot (prijateljstvo, skromnost ...), ki so v današnjem času pre-malokrat poudarjene. Želeli smo si, da bi učenci, starši in učitelji o vrednotah ne samo govorili, ampak jih tudi živeli. Člani skupine smo na mesečnem sestanku zbirali predloge po metodi viharjenja možganov, s pomočjo priklica vseh misli, prebrane literature, na podlagi aktualnih dogodkov in praznikov. Koristno je bilo, da smo bili v skupini zbrani strokovni delavci z različnih predmetnih področij, kar nam je omogočalo širok spekter in nabor pravih idej za delo. V ta namen smo zasnovali različne dejavnosti, ki smo jih izvajali enkrat na mesec.

Dejavnosti po mesecih so bile naslednje:

- December: Moje, tvoje, naše.
- Januar: Ni pomembno, kako smo si različni. Vedno lahko najdemo skupni jezik.
- Marec: Pojdi pravočasno spat, jutri moraš biti prijazen.
- April: Kar se Janezek nauči ...? Preobremenjenost s prostočasnimi dejavnostmi.
- Maj: Skrb za zdravje – kako skrbim za svoje zdravje? Sem zadovoljen s svojim življenjem? Česa imam preveč? Kaj pogrešam? Za koga skrbim? Komu sem pripravljen pomagati?

K izvedbi ... Izbrano vrednoto smo vsem udeleženi skušali približati s pomočjo zgodbice (skromnost), s slikovnim gradivom (nenavadno prijateljstvo), lepo mislijo (zdravje, skrb zanj), objavo različnih člankov (spanje otrok, otroci in interesne dejavnosti), z anketo o spalnih navadah, ki smo jo izvedli med učenci, in analizo le-te. Poskrbeli smo, da so bile napovedi o mesečnih dejavnostih objavljene v šolski avli in na spletni strani šole, strokovnim delavcem pa smo jih predstavili tudi prek elektronske pošte in ustno, na sestankih učiteljskega zbora. Na spletni strani šole smo oblikovali nov zavihek *starši*, kjer so bile navedene dejavnosti, ki naj bi jih učitelji, starši in otroci opravili skupaj.

Vsi člani skupine smo pri izvedbi aktivno sodelovali. Učence so k vključitvi v dejavnosti spodbujali razredniki, učitelji in starši. Vse izdelke (pesmi, misli, uganke, risbice, slike in drugo) smo zbirali v šolski knjižnici, sproti pa smo določili tudi datum, do katerega jih je treba oddati. Najboljše in najbolj izvirne izdelke smo razstavili v avli, v knjižnici, na šolski spletni strani (fotografije, analiza, zapisi).

Za konec ... Izdelki učencev so bili dobri in zanimivi, vendar smo člani skupine pogrešali več izdelkov in povratnih informa-

cij, še zlasti od učencev s predmetne stopnje. V prihodnje si bomo prizadevali za večjo vključenost učencev, staršev in strokovnih delavcev v to dejavnost.

Primer opisuje ustvarjalen pristop k ozaveščanju otrok, staršev in strokovnih delavcev o pomenu vrednot, vendar pa je še na začetku poti, saj so bili v prvem koraku najbolj dejavni strokovni delavci; zato načrtujemo, da bomo v prihodnje v dejavnost bolj aktivno vključili otroke in starše.

Srečanje učiteljev in predstavnikov sveta staršev (Osnovna šola Ivana Groharja Škofja Loka)

Na prvi letošnji delavnici v okviru Mrež smo skupaj ugotovili, da je na naši šoli sodelovanje strokovnih delavcev s starši na splošno zelo dobro. Tudi anketa, ki smo jo naredili med učenci, je pokazala, da si večinoma želijo, da starši in učitelji sodelujemo. Kot oviro smo prepoznali, da so žgoč problem tisti starši, ki z nami ne vzpostavijo stika. Odločili smo se, da bomo poskušali od njih, torej »iz prve roke«, izvedeti, zakaj nekaterih ni v šolo. Na začetku je članice tima skrbelo, kako se bodo na zamisel o skupnem srečanju strokovnih delavcev in staršev odzvali eni in drugi. Sodelavci (in ravnatelj) so našo zamisel podprli.

Na srečanje strokovnih delavcev smo, po predhodnem dogovoru s predsednikom sveta staršev, ki se je strinjal z zamisljo, povabili starše, predstavnike posameznih oddelkov. Pogovora se je udeležilo pet staršev, kar je bil za nas uspeh, saj vemo, da so takšna srečanja zanje lahko tudi neprijetna. Poudariti je treba, da so se delavnice udeležili starši, ki so pozitivno naravnani in dobro sodelujejo s šolo, a kljub temu bi lahko pri učiteljih ali pri starših prišlo do nestrinjanj, občutkov krivde ali zadreg. Strokovni delavci so bili razdeljeni v šest skupin po pet članov. Vsaki skupini se je pridružil po eden od staršev. To je bilo zanje izziv, kajti sodelovati sam v taki skupini ni preprosto, sploh pa ne na relaciji starši–učitelj, vendar je komunikacija krasno stekla.

Strokovni delavci smo skupaj s starši razmišljali, zakaj prihaja do tega, da:

- se starši ne strinjajo z učiteljem, se pritožujejo, jim včasih celo grozijo;
- starši ne podpirajo učiteljevih prizadevanj, niso pripravljeni sodelovati s šolo;
- starši ne vzpostavijo stika s šolo, in to kljub vabilu;

- starši presegajo svoje meje, »svetujejo«, preveč pričakujejo;
- starši naletijo na težave, ker prihajajo iz različnih kulturnih okolij;
- starši zanemarjajo svojega otroka (prirejeno po Hornby 2000 v Šteh 2009).

Pri pogovoru so nam bila v pomoč naslednja vprašanja: kako se težave kažejo, kakšni so vzroki zanje, kako pomagati in kaj ob tem doživljajo učitelji in starši.

S starši smo na delavnicah vzpostavili zelo pozitiven odnos in sproščeno komunikacijo. Pojasnili so nam nekatera vprašanja; na podlagi njihovih odgovorov bomo v prihodnje lahko ravnali drugače in zaradi tega na svojo stran pridobili še koga od njih (kar nam doslej ni uspelo). Tako starši kot strokovni delavci smo sodelovanje zelo dobro ocenili. Odločili smo se, da bomo s takim načinom dela nadaljevali, saj nam je delavnica prinesla veliko odgovorov.

Partnerski odnos med šolo in starši pomeni, da starše aktivno, partnersko vključimo v pomembne dejavnosti šole, tudi v formalne oblike, kakršna je na primer delovanje sveta staršev. Za dejavno vključevanje staršev v delo šole je treba starše usposablјati in jim ga omogočiti, kar smo v opisanem primeru naredili z ustreznim posluhom in razumevanjem.

Priprava na poglobljen pogovor vzgojiteljice s starši (Vrtec Mavrica Vojnik)

Naše sodelovanje s starši temelji na spoštovanju in upoštevanju staršev kot primarnih skrbnikov, ki nosijo glavno odgovornost za otrokovo vzgojo in razvoj. Vsak od nas si prizadeva, da bi vzpostavil dober odnos med starši in vzgojitelji. Pri zagotavljanju varstva in vzgoje predšolskih otrok si prizadevamo upoštevati raznolikost družin. Vemo, da je komunikacija med starši in vzgojitelji za uspešno delo z otroki pomembna. Želimo si, da bi naša komunikacija s starši pustila globoke sledi, ki bodo otrokom pomagale pri uspešnem vključevanju v družbo, vzpostavljanju kakovostnih odnosov in jih spodbujale v procesu vseživljenjskega učenja, in si prizadevamo za vse naštetu. Želimo si, da bi otroci radi prihajali v naš vrtec in da bi starši začutili, da si zanje vedno vzamemo čas, prisluhnemo njihovim potrebam in željam ter z roko v roki bdimo nad razvojem njihovih otrok.

Predstavila bom poglobljen pogovor vzgojiteljice s starši, ki

lahko prispeva k doseganju omenjenih ciljev. Poglobljen pogovor smo v preteklosti dobro zasnovali, a smo ga hoteli še izboljšati. Ugotavljali smo namreč, da starši sprašujejo o razvoju otroka samo na treh področjih: počutje, prehrana in samostojnost. Da bi njihovo zanimanje razširili na vsa področja osebnostnega razvoja otrok, smo zanje pripravili vprašalnike, ki so na kratko predstavili pet področij otrokovega razvoja. Starši so označili, o čem bi se radi pogovarjali (priloga). Vprašalnike so pred pogovorom oddali vzgojiteljicam, da so se nanj lahko pripravile. Vzgojiteljice smo med pogovorom upoštevale raznolikost družin ter strokovno in kompetentno predstavile razvoj njihovih otrok. Spoštljivo smo sprejele tudi drugačna stališča staršev. Evalvacija je pokazala, da so starši s pridobljenimi informacijami zadovoljni. Povedali so, da jim je bil pripravljen vprašalnik (v prilogi) v veliko pomoč. Imeli so možnost pogovora o vseh vzgojnih dilemah in bili so dejavni sogovorniki.

Primer nazorno pokaže, kako je moč na podlagi individualiziranega pristopa k staršem vzpostaviti partnersko sodelovanje, če si strokovni delavci to res želijo. Pri tem so vsem v pomoč enotne smernice.

Maskota vrtca: naš Radovednež (Osnovna šola Frana Metelka Škocjan)

V šolskem letu 2011/2012 je bila naša prednostna naloga oblikovati maskoto našega vrtca, ki so ga na novo zgradili ob stavbi šole. V to dejavnost smo vključili otroke, starše in zaposlene, da bi našo skupnost tako še bolj povezali. Novembra smo se z otroki pogovorili o imenu, oblikovali znak in zapeli himno vrtca. Izbrali smo ime maskote – Radovednež – in določili njegove lastnosti: veselje, navihanost, razigranost, radovednost, vedoželjnost. Otroci so ga narisali. Risbe smo v avli vrtca predstavili staršem. Decembra smo otroke in starše povabili, naj o Radovednežu napišejo pesmi ali zgodbe in jih prinesejo v vrtec, kjer smo jih spravili v skupno mapo. Spomladi smo starše prosili, naj v vrtec prinesejo materiale, kot so les, blago, nogavice, rokavice, volna, das masa, plastelin, da bi izdelali Radovedneža. Ožji tim strokovnih delavk se je nato odločil, da bo prava maskota lesena, posamezne dele pa bo povezovala vrstica. Ker si prizadevamo, da bi bil naš vrtec otrokom prijazen in da bi v njem z različnimi dejavnostmi spodbujali njihovo radovednost, raziskovanje, ustvarjalnost, dobre navade, raziskovanje v naravi, spoznavanje bližnjega okolja, smo se dogovorili, da bo

imel Radovednež majico in hlače v barvi šolske fasade, telovnik in kapo pa v barvi pokrajine (zeleno). Radovedneže smo ustvarjali maja na skupni delavnici. Izdelali smo dva velika Radovedneža, ki sta razstavljeni v avli vrtca, ter manjše Radovedneže, ki jih obiskovalcem vrtca podarimo ob posebnih priložnostih. Starši so se vse šolsko leto odzivali našim povabilom po načrtanem programu. Pesmi so prispevali starši iz vseh skupin našega vrtca. Med prispelimi je bila tudi pesem *Radovednež ni porednež*, ki jo je napisal in uglasbil oče treh deklic, na sklepni prireditvi v vrtcu pa jo je zapela skupina staršev.

Opisani primer plastično prikaže, kako se v partnerstvu in soustvarjanju gradi skupnost, za kar so potrebni skupen čas in ustrezno vzdušje ter vključevanje vseh deležnikov; tako nastane vizija vrtca, ki ni le črka na papirju, temveč je del njegovega vsakdana.

Prireditev Šport in špas – Vrtec Najdihojca Ljubljana

Vsako leto v eni od enot našega vrtca priredimo dobrodelni medgeneracijski športno-kulturni dan, na katerem pridobimo donacije, predstavimo vrtec in se med seboj družimo, zabavamo. Na prireditve povabimo športnike, gasilce, policiste, zdravstvene delavce, umetnike, ki popestrijo program in zabavajo otroke, starše in stare starše, gostje s seboj pripeljejo živali ipd. Pri celotni organizaciji in izvedbi nam pomagajo starši. Strokovne delavke jih k sodelovanju povabimo z vabilom na plakatih, ki jih obesimo na vse oglasne deske. Starši se za sodelovanje odločijo prostovoljno. Po navadi sodeluje večina predstavnikov oddelkov staršev, ki dodatno motivirajo še druge starše. V vrtcu najprej določimo različne time, ki so odgovorni za hrano, vabila, zahvalo, pogostitev gostov, organizacijo nastopajočih in pripravo prostora ter izvedbo prireditve. Sestavimo sezname gostov, določimo, kaj se bo dogajalo in kje. Na koncu, ko so dejavnosti pripravljene, poskrbimo še za pripomočke in rekvizite. Starši pomagajo pri organiziranju dogodka, povabijo nastopajoče, pridobivajo donacije in pripomočke, ki olajšajo njegovo izvedbo. Navadno uredijo tudi nastope »zvezd«, kot je ribič Pepe s plesno šolo, pripravijo maskote ipd. Na ta dan poteka veliko različnih delavnic, ki so zanimive za goste, se pa iz leta v leto spreminjajo, zato jih bomo za ponazoritev našli le nekaj: ABC šport pripravi gibalne delavnice za otroke, umetniki poskrbijo za poslikave obrazov, naš otroški pevski zbor popestri program z zanimivimi ruskimi pesmicami, policisti pripeljejo pse, ki otrokom ponazorijo, kaj vse počnejo, gasilci pokažejo svoje vozilo, ki si ga

lahko otroci поблиže pogledajo, ter jim razložijo, kako je treba v določenih primerih pravilno ravnati, v kuhinji pripravijo stojnice s sladkimi in slanimi prigrizki in skuhajo odlično kosilo, tako za vegetarijance kot za tiste, ki jedo meso. Vsako leto pa nas pogostijo tudi s palačinkami in sladoledom, kar je otrokom najljubše. Na dan Športa in špasa se strokovni delavci in starši dobimo zgodaj zjutraj, da pripravimo vse potrebno, še preden pridejo gostje in izvajalci dejavnosti. Prireditvev traja vse do popoldneva. Po koncu skupaj s starši vse pospravimo in v naslednjih nekaj dneh odpošljemo zahvale vsem sodelujočim. Na enem izmed strokovnih aktivov strokovni delavci dogodek ovrednotimo na podlagi povratnih informacij staršev in mnenj zaposlenih, zato lahko prireditvev naslednje leto izpeljemo še bolj kakovostno. Aktivni po navadi potekajo v delovnem času, tako da starši niso navzoči, jih pa za mnenje povprašamo na roditeljskih sestankih in na eni izmed sej sveta staršev. Doslej so bile vse povratne informacije pozitivne. Starši so bili z vsemi dogodki v okviru prireditve Šport in špas zadovoljni, zato so nas vedno pohvalili in se vsako leto znova radi odzvali k sodelovanju.

V opisanem primeru strokovni delavci in starši sodelujejo pri izvedbi prireditvev, namenjene otrokom in staršem. Z dejavnim vključevanjem, v prijetnem in zabavnem vzdušju krepijo medsebojno spoštovanje, sodelovanje in zaupanje, kar je dober temelj za usklajeno vzgojno delovanje obeh, doma in vrtca.

Sklep

Predstavljeni primeri dobre prakse ponazarjajo, kako je moč temeljna načela, ki gradijo partnerske odnose med starši in šolo oz. vrtcem preliti v konkretne dejavnosti. Če so dejavnosti zasnovane na pravih izhodiščih in jih izpeljejo motivirani ter usposobljeni strokovni delavci, ki se sodelovanja s starši na ravni zavodov lotevajo načrtno, dosledno in usklajeno, uspešno spodbujajo razvoj partnerskega sodelovanja s starši. Dobro sodelovanje se prej ali slej pozna pri otrocih in učencih, ki so v vrtcih in šolah učno zato bolj uspešni in v svojem razvoju dobro napredujejo. Vsak primer je sicer nastal v konkretnem zavodu in posebnih okoliščinah, značilnih zanj, z nekaj domišljije in ob upoštevanju lastnih posebnosti pa ga je mogoče prilagoditi potrebam drugih zavodov.

Izboljšave na področju sodelovanja s starši so zavodi dosegli ne samo zaradi izbire prave ali nove oblike sodelovanja, temveč predvsem zaradi bolj dejavnega vključevanja staršev in otrok v izbrane

dejavnosti, zaradi posluha za njihove potrebe in želje. Začeti pa je bilo treba pri osvetlitvi stališč in prepričanj vodstev šol in strokovnih delavcev v zvezi s tem, ali in koliko verjamejo, da so starši pomemben dejavnik pri učenju in razvoju otrok, ter da je treba za to, da bi otroci dosegli kar najboljše rezultate, s starši partnersko sodelovati. Ne nazadnje je bilo pomembno še to, da se je med vsemi vključenimi okrepilo zavedanje, da si je treba za takšno sodelovanje nenehno in vedno znova prizadevati – vzpostavljanje dobrih odnosov je namreč nikoli dokončano delo.

Priloga: vprašalnik za pripravo na poglobljen pogovor¹

Priimek in ime otroka: _____

Datum: _____ Ura: _____ Podpis starša: _____

Prosimo, da obkrožite tista vprašanja, o katerih se želite pogovoriti o vašem otroku na poglobljenem pogovoru. Izpolnjen anketni vprašalnik vrnite vzgojiteljici.

1. Gibalni razvoj

- Groba motorika (hoja, tek, plazenje, gibljivost, koordinacija, ravnotežje, pobiranje igrač med hojo, potiskanje predmetov, prestopanje).
- Fina motorika (spretnost rok, prstov, zlaganje predmetov, gnetenje, rezanje s škarjami ...).
- Grafomotorika (drža pisala, pritisk na podlago, risanje ...).
- Drugo: _____

2. Zaznavno-spoznavni razvoj (miselne sposobnosti)

- Sposobnost poslušanja, opisovanja, opazovanja, gibanja (predmetov, igrač), orientacija v prostoru.
- Učenje količinskih in prostorninskih pojmov, raba izrazov, prepoznavanje predmetov na fotografijah.
- Učenje poimenovanja in ločevanja barv, razvrščanje predmetov, vstavljanje likov v plošče.
- Drugo: _____

3. Čustveni in socialni razvoj

- Počutje med vrstniki, premagovanje ločitvenega strahu, raziskovanje sebe in okolice.
- Samostojnost (kako rešuje konflikte, s kom se igra ...).
- Samostojnost pri oblačenju, hranjenju, higieni (navajanje na kahljico).
- Kako močno izraža čustva (jeza, strah, žalost, veselje, kako jih nadzoruje ...)

¹ Vprašalnik je pripravila Darinka Stajnko.

- Drugo: _____
4. Govorni razvoj
- Razumevanje govora, navodil in predlogov (na, v, pod), pripovedovanje v povedih.
 - Širjenje besedišča, poimenovanje dejavnosti drugih oseb, rast števila besed, ki jih pozna, petje izmišljenega besedila.
 - Raba vprašanj (Kaj? Zakaj? Kdaj?).
 - Kako pomagati pri pravilni izgovorjavi glasov.
 - Drugo: _____
5. Ali se morda želite pogovoriti, kako pri otroku doseči
- upoštevanje dogovora,
 - preprečevanje trmastih izbruhov,
 - kako postaviti meje,
 - kako zaposliti otroka doma,
 - o čem drugem: _____

Literatura

- Barle, A. 2009. »Izguba subjekta v izobraževanju.« V *Šola kot stičišče partnerjev: sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja pri vzgoji in izobraževanju otrok*, ur. F. Cankar in T. Deutsch, 20–43. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Henderson, A. T., in N. Berla. 1994. *A New Generation of Evidence: The Family Is Critical to Student Achievement*. Washington, Dc: National Committee for Citizens in Education.
- Hornby, G. 2000. *Improving Parental Involvement*. London in New York: Cassell.
- Kalin, J. 2003. »Različnost pričakovanj, možnosti in izzivi pri sodelovanju razrednika s starši.« V *Sodelovanje s starši da, toda kako? 6. posvet Menedžment v izobraževanju*, ur. A. Trnavčevič, 27–38. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Kalin, J. 2009. »Pedagoški vidiki sodelovanja učiteljev in staršev – izzivi za učitelje, starše in družbeno skupnost.« V *Šola kot stičišče partnerjev: sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja pri vzgoji in izobraževanju otrok*, ur. F. Cankar in T. Deutsch, 85–99. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kalin, J., M. Resman, B. Šteh, P. Mrvar, M. Govekar-Okoliš, J. Mažgon. 2009. *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Marinšek, S. 2003. »Učitelji in starši – na istem ali na nasprotnem bregu?« V *Sodelovanje s starši da, toda kako? 6. posvet Menedžment v izobraževanju*, ur. A. Trnavčevič, 27–38. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Resman, M. 2009. »Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja s starši.« V *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*, avt. J. Kalin, M. Resman, B. Šteh, P. Mrvar, M. Govekar-Okoliš in J. Mažgon, 8–46. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

- Šteh, B. 2009. »Vloga učiteljev pri zagotavljanju kakovostnega sodelovanja s starši.« V *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*, avt. J. Kalin, M. Resman, B. Šteh, P. Mrvar, M. Govekar-Okoliš in J. Mažgon, 47–68. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Topolovec, N. 2007. »Načrtovanje sodelovanja med učitelji in starši.« V *Sodelovanju je moč: zbornik prispevkov ob 55. letnici*, ur. Z. Matejek, 39–51. Maribor: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- Zemljarič, V. 2003. »Partnerstvo med starši in vrtcem v luči novega kurikula.« V *Sodelovanje s starši da, toda kako? 6. posvet Menedžment v izobraževanju*, ur. A. Trnavčevič, 116–123. Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- dr. Tatjana Ažman je višja predavateljica v Šoli za ravnatelje.
tatjana.azman@solazaravnatelje.si
- Vesna Žerjal je strokovna delavka v Centru za korekcijo sluha in govora Portorož. *vesna.zerjal@guest.arnes.si*
- Ana Strmčnik je strokovna delavka v Centru za korekcijo sluha in govora Portorož. *ana.starmcnik@gmail.com*
- Mateja Kočar Močnik je strokovna delavka na Osnovni šoli dr. Slavka Gruma Zagorje ob Savi.
mateja.kocar-mocnik@guest.arnes.si
- Martina Kenda je strokovna delavka na Osnovni šoli Simona Kosa Podbrdo. *martina.kenda@guest.arnes.si*
- Lucija Markelj Jensko je strokovna delavka na Osnovni šoli dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica. *l.markejl@volja.net*
- Nevenka Sedovšek je strokovna delavka na Osnovni šoli Mežica.
nevenka.sedovsek@guest.arnes.si
- Danica Novotnik je strokovna delavka na Osnovni šoli Mežica.
danica.novotnik@gmail.com
- Andrej Prah je strokovni delavec na Osnovni šoli Šmihel Novo mesto. *andrej.prah@os-smihel.si*
- Jerneja Tolar je strokovna delavka na Osnovni šoli Ivana Groharja Škofja Loka. *jerneja.tolar@guest.arnes.si*
- Romana Suholežnik je strokovna delavka v Vrtcu Mavrica Vojnik.
romana.suholeznik@siol.net
- Cecilija Šutar je strokovna delavka na Osnovni šoli Frana Metelka Škocjan. *cecilija.sutar@guest.arnes.si*
- Maja Kovačević je strokovna delavka v Vrtcu Najdihojca Ljubljana. *maja.kovacevic.87@gmail.com*